

**HVAD ER HOT,
OG HVAD
BÜRDE VÆRE HOT
PÅ LITERACYOMRÅDET?**

HOT 2015

HOT 2015

OPMÆRKSOMHED PÅ LITERACYFELTET

Det er sjette år Dansklærerforeningen og Nationalt Videncenter for Læsning samarbejder om at gennemføre HOT-undersøgelsen, og det er vi stolte af. HOT er en undersøgelse af 21 literacykyndiges bud på, hvad der er hot, og hvad der bør være hot inden for literacy – og deres begrundelser for disse bud. Denne ganske uvidenskabelige undersøgelse kan være en god strømpil for dem, der ønsker at følge med i de standende diskussioner inden for læsning og skrivning og måske selv ønsker at bidrage til dem inden for deres eget professionsfelt.

I år har vi specifikt bedt om bud inden for "literacyområdet". Vi har altså skiftet betegnelsen "læseområdet" ud med "literacyområdet", fordi vi vurderer, at denne betegnelse er i tråd med de vinde, der blæser inden for de faglige og fagdidaktiske miljøer på børne- og ungeområdet, når det gælder skrivning, læsning og sprog.

BAG OM HOT

Alle respondenter medvirker gratis i undersøgelsen, og det er vi glade for. Hvert år spørger vi omtrent halvdelen af sidste års respondenter og finder nogle nye for at sikre, at undersøgelsen får tilført "nyt blod". I år har vi 10 tidligere og 11 nye med. De er alle blevet bedt om at give op til 5 bud på, hvad de mener, der er hot, og hvad de mener, burde være hot eller i hvert fald fortjener at få mere opmærksomhed inden for literacyfeltet.

Respondenterne i dette års HOT-undersøgelse består igen i år af praktikere fra børne- og ungdomsområdet, undervisere ved professionshøjskolerne og forskere, der dagligt beskæftiger sig med literacy. De 10 praktikere er lærere i grundskole eller gymnasium og faglige konsulenter inden for literacy for børn og unge. De 7 respondenter fra professionshøjskolerne underviser alle i danskfaget i læreruddannelsen og er engagerede i udviklingsprojekter i grundskolen og i efter- og videreuddannelse. De 4 sidste er forskere fra universiteter, der forsker i literacy, didaktik og skoleudvikling.

Det er altid spændende, hvad de 21 respondenter har udset sig som hotte emner. Fra år til år har det været mange af de samme emner, der er gået igen, men med forskellig placering på HOT-listen. "BURDE-VÆRE-HOT" er til gengæld en mere uforudsigelig liste, der er præget af personlige eller faglige kæpheste. Dog er der også her tegn på, at respondenterne på tværs af deres forskellige arbejdsområder, peger på nogle fælles opmærksomhedsfelter, hvad vi skal se, når vi har kigget på selve HOT-listen.

HOT 2015

HOT 2015

På dette års HOT-liste er vi kommet frem til følgende syv områder, der alle nævnes af mindst 5 respondenter

GENREPÆDAGOGIK: 10 respondenter – 47 %

FAGLIG LÆSNING OG SKRIVNING:

7 respondenter – 33 %

MULTIMODAL LÆSNING: 7 respondenter – 33 %

TIDLIG LITERACY: 7 respondenter – 33 %

LÆREMIDLER: 7 respondenter – 33 %

LITERACY SOM BEGREB: 6 respondenter – 29%

MÅLSTYRET LÆSE- OG SKRIVEUNDERVISNING:

6 respondenter – 29%

Genrepædagogik er igen i år øverst på listen med nøjagtigt samme antal respondenter som i 2014, nemlig 10. Genrepædagogikken har haft bevågenhed på HOT siden 2013.

Andenpladsen må deles af hele 4 områder, som hver især er blevet udpeget af 7 respondenter. *Faglig læsning* – nu med tilføjelsen "og skrivning" er et område, der er kravlet op på andenpladsen, hvor den også lå i årene 2011, 2012 og 2013, siden sidste år, hvor det var henvist til tredjepladsen. *Multimodal læsning* indtog i 2014 HOT-listen for første gang med

en tredjeplads med 6 respondenter, men i år har 7 respondenter altså peget på området. *Tidlig literacy* er et område, der gennem årene har fået skiftende opmærksomhed og skiftende betegnelser, men faktum er, at området er med på HOT for sjette år i træk med 7 respondenter. *Læremidler* er en kategori, der sidst var på HOT-listen i 2012 (under kategorien læseteknologi), og det tyder på, at vores respondents opmærksomhed igen i 2015 er rettet mod mangfoldigheden af læremidler til læse- og skriveområdet.

Tredjepladsen deles af de 2 områder *literacy som begreb* og *målstyret læse- og skriveundervisning*. *Literacy* var på HOT-listen i 2014 udpeget af 8 og i 2015 af 6 respondenter. Disse 6 peger alle på diskussionerne af begrebet *literacy*, hvilket er forklaringen på, at kategorien har skriftet navn. Dette vil vi se nærmere på, når vi om lidt gennemgår HOT-listens områder enkeltvist med de begrundelser, der er givet. *Målstyret læse- og skriveundervisning* er – måske i kølvandet på de nye forenklede Fælles Mål for folkeskolens fag - ny på HOT-listen med 6 respondenter.

Når man ser på årets HOT-liste, så er det påfaldende, at både *faglig læsning* (og skrivning) og *genrepædagogik* fortsat har bevågenhed i de faglige miljøer. De

to områder er da også nært forbundne, da begge med forskellige optikker har fagenes tekster, teksttyper og sprogbrug som omdrejningspunkt, og det er derfor ikke så mærkeligt, at respondenterne fra alle sider peger på disse områder. Fra ministeriel side er der også sat spot på faglig læsning og skrivning og generer, da de nye forenklede Fælles Mål indeholder det tværgående fokusområde *sproglig udvikling*, der skal sikre, at faglærerne arbejder med elevernes sprogtilegnelse, læsning, skrivning og tilegnelse af fagligt indhold.

I de næste afsnit vil vi se nærmere på de enkelte kategorier på HOT-listen og se på, hvilke begrundelser respondenterne anfører.

GENREPÆDAGOGIK

Genrepædagogikken har kun været på selve HOT-listen i to år. Og nogle af respondenterne mener, at den har været hot meget længere end det og er hot alene, fordi vi har talt om den i en evighed: "Vi har været i det felt længe og bør nok have fået nok af det". Andre peger på, at genrepædagogikken stadig er ny for en del lærere og studerende, og at den rammer et behov for at arbejde ud fra en sprogbase- ret undervisning. Genrepædagogikken er hot, fordi den byder ind med en række konkrete tilgange, ar-

Tidlig skriftsprogstilegnelse bør være hot, fordi en tidlig læse- og skriveindsats er essentielt – både fordi de enkelte barn tidligt lærer at læse og skrive og kan anvende kompetencerne i et hav af situationer, og fordi man ved en tidlig indsats forhåbentlig 'fanger' elever med skriftsprogs-vanskeligheder på et tidligere tidspunkt, så den rette indsats kan sættes i værk.

bejdsprocesser og spørgemåder, som fungerer godt i pædagogiske kontekster. Og den stilladserende undervisning, hvor læreren modellerer for eleverne og klassen arbejder med eksemplariske tekster og genrer *"er guld værd – både for elevernes læseforståelse og egen tekstproduktion"*.

FAGLIG LÆSNING OG SKRIVNING

– er hot. Det er påfaldende, at hovedparten af respondenterne nævner faglig læsning og skrivning i sammenhæng. En skriver: *"læsning og skrivning er ikke to løsrevne færdigheder – de supplerer hinanden i forhold til elevernes læring i fag og eleverne kan udvikle læsekompetence gennem skrivning og skrivekompetence gennem læsning og bearbejdning af fagtekster"*. Andre vurderer, at faglig læsning og skrivning fylder meget i skolerne, fx i form af faglige læsekurser, hvor eleverne arbejder med faglige teksters særkende, læseformål, læsestrategier og sproglige særtræk. Fælles for de fleste respondenter er, at de mener, at undervisningen i skolen i faglig læsning og skrivning har fået et løft af, at feltet har været hot så længe, fordi der i kølvandet på dette er kommet mange brugbare materialer og metoder, fx materialer med fokus på læseforståelse og læseguides.

MULTIMODAL LÆSNING

"Det er selvfølgelig hot, fordi der er et behov for redskaber til afkodning af de komplekse sammensatte multimodale tekster". Feltet multimodal læsning er virkelig et af de områder, respondenterne er optagede af. Der anføres både læsning af multimodale papirtekster og læsning på digitale teknologier som områder, *"elever dagligt konfronteres med, udfordres af og i og på"*. Hvordan afkoder vi på skærme, på papir og op og ned af diagrammer? Hvordan skal multimodale tekster forstås som kulturelle fænomener? Hvordan skal vi hensigtsmæssigt diskutere literacy i en multimodal kontekst? En enkelt fremhæver også, at produktion af multimodale tekster er vigtigt i forhold til at opnå grundlæggende kompetencer om teksternes kompleksitet og muligheder. Multimodal læsning er hot, fordi skriftsproget har bredt sig, og fordi der læses anderledes i dag end for få år siden.

TIDLIG LITERACY

Tidlig literacy er en kategori, der indeholder mange forskellige elementer. Fælles for disse er den sproglige opmærksomhed i førskolealderen; dialogisk læsning, bogstavkendskab, skriftsprogstilegnelse i

form af opdagende skrivning, legelæsning, sprogsstimulering og andre sproglige tiltag, der fremmer førskolebarnets sproglige udvikling af læse- og skrivekompetencer. Emnet betragtes som hot af nogle af respondenterne, fordi det anses for vigtigt at arbejde systematisk med sprog i førskolealderen både i forhold til barnets naturlige behov for at kommunikere via tegnsystemer og også med henblik på at give barnet gode forudsætninger for senere skriftsprogstilegnelse. Andre ser det som hot i lyset af, hvad der opfattes som *"sprogstimulering via præproduceret materiale med henblik på, at børn opnår læring i overensstemmelse med (kommunalt) fastlagte læringsmål"*, hvilket er en mere teknisk instrumentel tænkning, der er affødt af diskussioner om Socialministeriets sprogvurderingsmateriale, PISA-undersøgelser og om skolereformens fokus på at bryde negativ social arv. Meningerne om, hvad den gode praksis – både i daginstitutioner og i indskoling – er og bør være, er ikke entydige, men der er ingen tvivl om, at området i HOT-undersøgelsens levetid har fået mange gode begrundelser for at være på listen.

Der er både stort potentiale, men også meget stort behov for at udvikle pædagogiske redskaber, der aktiverer børnene i læreprocessen, og som ikke enten gør børnene passive eller som fjerner sanseligheden i læreprocessen. Visse ting gøres lige så godt eller bedre med andre redskaber end tablets og computere.

LÆREMIDLER

Apps til iPads til læsning og skrivning, læringsspil til læseområdet, læremidler og undervisningsportaler – kært læremiddel har mange navne. Én siger, at feltet er hot, fordi der i øjeblikket er fokus på digitalisering og læring også i forhold til de alleryngste. Hvordan kan iPads understøtte barnets sproglige udvikling, herunder den skriftsproglige tilegnelse? En anden begrundet interessen for feltet: *Læringsspil og apps er hot, fordi vi naturligvis leder efter nogle gode genveje til at komme til at træne de "trænbare" elementer af læseundervisningen, som trods alle vores ideologier omkring diverse konstruktivistiske tilgange rent faktisk eksisterer.* En tredje understreger, at der mange steder arbejdes på, hvordan digitale portaler, programmer og værktøjer kan erstatte mere traditionelle og analoge læremidler. Ja, men hvad er et godt læremiddel til læsning og skrivning? Dette er der delte meninger om, og der er også en udbredt skepsis i forhold til, hvordan man som pædagog eller lærer skal nå at forholde sig til alle de nye læremidler: *Lærere føler sig presset på tid og bliver derfor mere afhængige af gode undervisningsmaterialer, men det kræver også tid at kunne anvende et læremiddel på en funktionel måde i en konkret undervisningskontekst.* Endelig er der også de respondenter, der synes at emnet er hot på den

dårlige måde, fordi tablets og smartphones og såkaldt intuitive apps med høj belønningsgrad fylder alt for meget i den danske undervisningspraksis anno 2015.

LITERACY SOM BEGREB

Man må sige, at literacybegrebet i sig selv er hot. Men er det ny vin på gamle flasker eller gammel vin på nye? Som sidste år er begrebet på listen, men i år er fokus for 6 respondenter særligt rettet mod definitionen på literacy. Begrebet literacy er stadig nyt for mange, men vinder større udbredelse – om end der er forskellige opfattelser af og usikkerhed omkring, hvad begrebet egentlig dækker. Her kommer et udpluk af de mange overvejelser, som respondenterne er inde på i deres begrundelser for at begrebet literacy er hot:

"Hvordan afgrænses literacy-feltet? Er verbalsproget stadig omdrejningspunktet for undervisningen i literacy – og skal det måske fortsat være det?"

"Det er vigtigt at møde begrebet med den indsigt, at: ja, det er bredt og derfor kan diskussioner, hvor literacy er kernen, hurtigt gå hen og blive lidt luftige, hvis vi ikke er enige om afsættet".

"Flere og flere steder ser man begrebet anvendt i en meget bred forstand, fx som generelle kompetencer inden for et hvilket som helst felt"

Der er altså i højeste grad behov for yderligere diskussioner af begrebet literacy og anvendelsen af det i de faglige miljøer. En respondent vover endda at pege på, at literacy bør ses som læsning i et kulturelt og multimodalt perspektiv, hvor det at kunne afkode er fundamentet for det hele. Det er bare ét bud, men Nationalt Videncenter for Læsning vil gerne brede begrebsdiskussionen ud med lanceringen af www.literacy.dk sommeren 2015.

MÅLSTYRET LÆSE- OG SKRIVEUNDERVISNING

Her er der et helt nyt HOT-emne, der får følgende begrundelse med på vejen: *"De nye Fælles Mål og den nye læreruddannelse har fokus på mål, mål og atter mål".* En anden skriver: *Reformens fokus, nye forenklede Fælles Mål og de mange kurser, der omhandler læringsmål.* Emnets "HOT-hed" gælder jo ikke kun læse- og skriveområdet, da alle fag har fået nye forenklede Fælles Mål, og kategorien begrundes både negativt og positivt.

Vi må have fokus på såvel den sproglige kvalitet i fx samtale som på det relationelle aspekt i samværet med barnet, fordi det giver det mest komplette billede af barnets evner og muligheder i forhold til literacy.

At gøre lærerne bevidste om elevers kompetenceudvikling og synliggøre læringsmål ved at lave eksplicitte målsætninger og evalueringer på læse- og skriveområdet vil formentlig være hot i lang tid endnu. En anden begrundelse for, at emnets aktualitet i forhold til literacyfeltet er kommet for at blive, understreges af en respondent, som særligt fremhæver det tværgående bånd i Fælles Mål – sproglig udvikling i fagene, der populært sagt skriver sproglige mål ind i alle fag:

“Jeg oplever en faglig opgradering – formuleringerne i forenkede Fælles Mål lægger op til mere synlighed og transparente mål. Teksttyperne er mere gennemskuelige, og det er ikke kun i faget dansk. Det står i eksempelvis. kristendom, at eleverne skal arbejde på en bestemt måde i forhold til en teksttype, hvilket stiller større krav til læsevejlederne, der helt klart skal “klæde” faglærerne på i at undervise i de såkaldte teksttyper og anvende læseforståelsesstrategier”.

HVAD BURDE VÆRE HOT I 2015?

Nu, hvor vi kender begrundelserne for, hvad der er mest hot inden for literacyområdet, må det være relevant at stille spørgsmålet, hvad der kunne være det næste, der bliver hot – eller kunne fortjene mere opmærksomhed, end det er tilfældet i dag.

TIDLIG LITERACY (7 respondenter – 33 %)
MULTIMODAL LÆSNING (7 respondenter – 33 %)
KRITISK KOMPETENCE (6 respondenter – 28 %)
GENREPÆDAGOGIK (5 respondenter – 24 %)
LITERACY OG DANNELSE (5 respondenter – 24 %)
FAGLIG LÆSNING OG SKRIVNING (5 respondenter – 24%)

Det ses på antallet af respondenter, at der er forholdsvis stor enighed om at pege på disse 6 områder, men faktisk har respondenterne tilsammen udpeget hele 24 områder, der burde være hotte. Det vil føre for vidt at gå ned i alle 24 områder, men det kan røbes, at vi kommer rundt i stort set alle kompetenceområder i danskfaget! Øverst på listen i 2015 står – som vi også så på HOT-listen – både *tidlig literacy*, *multimodal læsning*, *genrepædagogik* og *faglig læsning*. Disse områder ER simpelthen dobbelt hotte! De “burde-emner”, der ikke optræder på HOT-listen er *literacy og dannelse* og *kritisk kompetence* – to områder, der begge fordrer et blik på det indhold, vi

beskæftiger os med i undervisningen i literacy og på de analytiske kompetencer, denne undervisning også gerne skulle bibringe eleverne.

BEGRUNDELSENE FOR, HVAD DER BURDE VÆRE HOT

TIDLIG LITERACY

Bør være hot af mange forskellige grunde. Der ses to fløje i respondenternes begrundelser for at området burde være hot, og deres uenighed udtrykkes af en respondent:

“Jeg oplever, at der både blandt pædagoger og forskere kan opstilles en modsætning mellem et sprogligt strukturelt og et sprogligt funktionelt fokus – mellem fokus på sprogets struktur og delelementer og på barnets kommunikative ressourcer og evner. Der er behov for at fjerne denne forskel i tilgange og fokusere på en både-og-tilgang, hvor vi altid har fokus på såvel kommunikation og relation samt på de sprogligt strukturelle kompetencer hos barnet.”

Jeg oplever, at der både blandt pædagoger og forskere kan opstilles en modsætning mellem et sprogligt strukturelt og et sprogligt funktionelt fokus – mellem fokus på sprogets struktur og delelementer og på barnets kommunikative ressourcer og evner. Der er behov for at fjerne denne forskel i tilgange og fokusere på en både-og-tilgang, hvor vi altid har fokus på såvel kommunikation og relation samt på de sprogligt strukturelle kompetencer hos barnet. Vi må have fokus på såvel den sproglige kvalitet i fx samtale som på det relationelle aspekt i samværet med barnet, fordi det giver det mest komplette billede af barnets evner og muligheder i forhold til literacy.

Daginstitutionsområdet synes at være sultent efter yderligere kompetenceudvikling inden for sprog, læsning og skrivning og efterspørger både flere kurser og en form for sparring, aktionslæring eller supervision tilknyttet den daglige praksis. En respondent fra læreruddannelsen påpeger vigtigheden af, at lærerstuderende med aldersspecialiseringen i dansk for 1. – 6. klasse også kender daginstitutioners literacypraksis og førskolebarnets skriftsprogstil-egnelsesproces. Og en respondent blandt praktikerne mener, at der i forlængelse af et øget fokus på sprogarbejdet i børnehaver (jf. efteruddannelseskurset Sprogpakken, der gik over det ganske land for et par år siden) og børnehaveklasser, er behov for mere efteruddannelse af det pædagogiske personale og lærere i indskolingen.

Endelig mener flere, at området burde være hot, fordi førskolebarnet både har og udvikler forståelser af og kompetencer i at bruge tegn i deres lege, i deres kommunikation og relationer med andre og i deres afkodning af omgivelser. Med tegn menes der her en bredere betydning end bogstaver alene, også det visuelle i form af tegninger, farver og at kunne afkode visuel symbolik i film.

Selv om feltet også hører til under de hotte områder, er det meget nødvendigt med mere viden, flere nuancer og flere praktiske anvisninger til det konkrete arbejde med den multimodale læsning

MULTIMODAL LÆSNING

Ramasjang, Ultra, Netflix, computer og mobiltelefon betyder, at børn kan spille og se film, serier og tegnefilm døgnet rundt. Mobiltelefon og computer gør det også muligt let og enkelt selv at producere film. Og når man gør noget ofte, bliver man også god til det. Film, serier og tegnefilm er multimodale tekster, der især spiller på det visuelle og auditive. Og når børn dag ud og dag ind ser film må man formode, at de selv bliver gode til at udtrykke sig og afkode visuelt og auditivt. Der er børn, der har deres egen YouTube-kanal, hvor de lægger små film, børn der laver screencasts af deres spil, så andre kan se dem. Børn der, når de leger, laver film med deres mobiltelefoner. Men hvad er det, de kan i disse uformelle sammenhænge, og udfordrer det deres gode gammeldags "bog/tekst" læsning? I hvert fald må det gøre noget ved vores forståelse af, hvad læsning er, og det gør området til ét, der bør være hot.

Multimodal læsning bør også være hot, fordi det store antal af modaliteter, børn benytter sig af både i skolen og – som nævnt ovenfor – i fritiden, fordrer en bredere vifte af tilgange og redskaber til det konkrete arbejde med læsning af sammensatte tekster, end når man læser monomodalt. Selv om feltet hører til under de hotte områder, er det meget nødvendigt med mere viden, flere nuancer og flere praktiske anvisninger til det konkrete arbejde med den multimodale læsning.

En respondent opfordrer til, at elevens multimodale produktioner (af fx ved hjælp af apps og ved produktioner af i-bøger og screencasts) bør være integreret i multimodal literacy, og at opgaver i skriftlig fremstilling i skolen ikke kun bør være monomodale, fordi samfundet efterspørger dette på mange niveauer. At kunne imødekomme denne efterspørgsel kræver, at vi folder literacybegrebet og dets fokus MEGET ud og ikke mindst trækker det i retningen af *skills*, som f.eks. 21st Century clearing. Men hvordan skal lærere gribe vejledning og vurdering af disse tekster an? Dette bør også være hot, hævder respondenterne!

Der kan være behov for også at undersøge fx lyd- og levende billeders betydninger i skriftsprogstilignelse. Det ligger selvfølgelig i forlængelse af ovenstående udfoldelse af literacybegrebet generelt, men her tænker jeg altså mere konkret, retningsbestemt og redskabsagtigt.

KRITISK KOMPETENCE

Kritisk kompetence optrådte også i 2014 på "burde være HOT-listen". Det er et område, der er en naturlig udløber af, at multimodal læsning både er og bør være hot. Når danske skolelever bruger megen tid foran skærmen i undervisningen, hævdes det bl.a., at der stadig er for *lidt fordybelse, for meget falden-på-halen, og for meget spild af elevtid*, hvilket vel egentlig peger på et kritisk blik på lærerens praksis og kritiske kompetence. Det er dog ikke et elitært mediesyn, vores respondenter har, men den mest brugte begrundelse for, at kritisk kompetence bør være hot er, at eleverne skal lære at forholde sig nuanceret til den påvirkning de udsættes for, herunder at udvikle deres kildekritiske kompetencer og informationsøgning generelt. Vores respondenter mener, at dette er lærerens ansvar, men man kan også overveje, at det burde være hot også at tildele en del af ansvaret herfor til forældrene?!

GENREPÆDAGOGIK

Genrepædagogik er hot og bør være hot, hævder mange af vores respondenter. Når det bør være hot, er det ifølge et par respondenter, fordi det fortsat er vigtigt at udvikle undervisningen i og med teksttyper. Respondenterne mener, at genrepædagogikkens styrke er, at den kan udvikle elevernes sprog og skriftsprog i skolens boglige fag og dermed sikre lige adgang til literacy for alle elever.

En respondent mener endda, at lærere i alle fag bør stifte bekendtskab med genrepædagogikkens brug af *the Teaching Learning Cycle* og udtrykker bekymring over, at dette endnu ikke er tilfældet. En anden er dog kritisk over for genrepædagogikken og dyrkelsen af den og mener, at det bør være hot at supplere den med alternative modeller og metoder, da tænkningen i *the Teaching Learning Cycle*, der opererer med en konsekvent brug af modeltekster med stærke genrekoder, er håbløs at benytte i det multimodale landskab.

En genrepædagogik med stærkere blik for sammensatte og komplekse medietekster og indkredsning af de forskellige genrer i genren. Jeg tænker, at det er her, at denne tilgang nødvendigvis må udvikle sig hen.

LITERACY OG DANNELSE

5 respondenter peger alle på, at det bør være HOT at tale om andet end metoder og modeller og evaluering og målsætninger og "langhårede" begreber inden for literacyfeltet. I stedet vil de gerne have en fornyet diskussion om dannelse og om kvalitetene i de tekster, vi læser i skolen: *"I en tid med standardisering, måling og evaluering, er det vigtigt også at få nogle frigørende almenpædagogiske perspektiver ind"*. En anden respondent giver sin begrundelse således: *"Jeg savner en bedre kobling mellem literacy og litteraturen – og at fortalere for literacybegrebet gør sig nogle tanker om skønlitteraturens rolle i literacylandskabet. Litteraturlæsningen er lidt røget ud med literacybadevandet ..."* En siger, at diskussionen om målstyret læse- og skriveundervisning bliver gold og indholdsløs, når den ikke også omfatter både lærer og elevs indlevelse, engagement og kritisk stillingtagen til indhold i gode tekster. Tekstvalg bør også være HOT, fordi billedet af en evigt opdateret dansklærer, der læser meget og tager kritisk stilling til indholdet måske er ved at smuldre med ny arbejdstidsaftale og arbejdsvilkår: *"det tager tid at læse og kende mange gode tekster. Den tid har lærere ofte ikke, og det kan gøre det svært at skabe sammenhæng mellem fagdidaktisk grundlag, mål-*

sætning og valg af aktiviteter og tekster i dansk-undervisningen".

Den fornyede debat om børns læsevaner afspejler sig også i begrundelserne for dette felts relevans, og det understreges, at når læsningen af skønlitteratur er vigende, bør der fokuseres på at undersøge og formidle, hvad der virker, frister, giver læselyst og læsetrang.

FAGLIG LÆSNING OG SKRIVNING

Hvorfor bør faglig læsning og skrivning fortsat være hot? Det bør det være, siger en respondent, *fordi "når eleverne undervises eksplicit i læseforståelsesstrategier, og de kan se en "rød tråd" fagene imellem, er der mulighed for, at læringen opkvalificeres"*. Der er fortsat brug for fokus på skrivningens betydning for elevernes læseforståelse og læring. Mange lærere sætter skrivning på programmet i deres undervisning, men man bør få alle fag og lærere med. En øget bevidsthed gennem fx kurser for lærere og udvikling af læremidler er nødvendig. Flere peger igen på, at det tværgående bånd i Fælles Mål *sproglig udvikling*, bør tvinge faglærere til at stille sig selv og læsevejlederne spørgsmål om, hvordan de skal arbejde med sprogaseret undervis-

ning og sætte sproglige mål for alle deres elever – også de flersprogede elever. Dette opleves som positivt af de fleste respondenter, og i forlængelse af at faglig læsning og skrivning bør være hot, så bør sproglig udvikling også være det, fordi mange kommuner har en stor andel af elever, der kommer med et lille ordforråd på dansk og begrænset "viden om verden" – med dårlig læseforståelse til følge. Men ikke bare læse- og skrivestrategier og læseforståelse er vigtige at arbejde med i fagene, for som flere fremhæver, så er der stadig en mindre gruppe elever, der også har brug for direkte undervisning i afkodning.

HOT 2015

HAR I TÆNKT OVER ...

Vi har nu præsenteret vores HOT- og "BURDE-VÆRE-HOT-LISTER", og man kan så spørge sig selv, hvilke nyheder, vi har præsenteret?! En del emner er gået igen fra de forrige år, men djævelen ligger som bekendt i detaljen eller i den optik, man ser listerne igennem.

Nok kan vi konkludere, at *genrepædagogik* er hot og også burde være det, men hvordan kan genrepædagogikken spille sammen med multimodale tekster med svage genrekoder? Og hvordan kobler vi den med spændende læremidler og indhold i tekster?

Og nok kan vi konkludere, at literacybegrebet fremdeles er hot, men hvor meget kan vi fylde ind i det begreb? Hvornår og hvordan får vi en definition, der kan vinde udbredelse og vi kan diskutere i dybden? Kan literacybegrebet fx rumme alle de måder, børn læser og producerer multimodale tekster på? Og kan det snige sig ind i faglærernes bevidsthed og måske også i pædagogernes i den understøttende undervisning?

Og hvor forsvandt nogle af de områder hen, der var hotte sidste år og forrige år, fx test og evaluering? Det er vel ikke fordi, vi skal teste mindre fremover,

eller hvad? Områder, der forsvinder ud af listerne er naturligvis ikke "apokryfe", men vi håber, at I har fået inspiration til videre samtaler om, hvad der er HOT eller måske NOT HOT.

HOT2015

Af Sara Hannibal, Nationalt Videncenter for Læsning, 2015
©Forfatteren og Dansk lærerforenings Forlag 2015

Forlagsredaktion: Birgitte Therkildsen, Dansk lærerforeningen
Grafisk tilrettelæggelse: Quote Grafik

danskklf.dk

Print eller downloads

Hvis du printer eller downloader fra danskklf.dk til undervisningsbrug skal dette indberettes til Copydan Tekst & Node. Eksemplarfremstillingen skal ske inden for de rammer, der er nævnt i aftalen med Copydan.

DANSK
LÆRER
foreningens forlag

 NATIONALT
VIDENCENTER
FOR
LÆSNING
PROFESSIONSHØJSKOLERNE